

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 grudnia 2021r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił L. S. prawa do emerytury pomostowej, ponieważ po dniu 31 grudnia 2008r. nie pełnił służby i nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub pracy o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Do pracy w szczególnym charakterze nie zaliczono bowiem okresu od 1 stycznia 2009r. do 31 stycznia 2011r. na stanowisku sanitariusz noszowy, gdyż zgodnie

z obowiązującymi przepisami nie można zakwalifikować powyższego stanowiska do prac wymienionych w cytowanej ustawie załącznik nr 2 - wykaz prac o szczególnym charakterze, poz. 18 - prace członków zespołów ratownictwa medycznego, informując, iż przepisy wspomnianej ustawy obejmują osoby zatrudnione w zespołach ratownictwa medycznego na stanowisku: lekarza systemu, pielęgniarki systemu, ratownika medycznego, pilota zawodowego, kierowcy, tj. osoby, których wymagane kwalifikacje oraz zakres czynności zostały określone w ustawie z dnia 8 września 2006r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się pozytywnego rozpatrzenia jego sprawy podnosząc, iż udowodnił wystarczający staż pracy w szczególnych warunkach/charakterze.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 22 marca 2022r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od dnia 15 listopada 2021r.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy poprzedził ustaleniem, iż odwołujący w dniu (...) ukończył 60 lat. W dniu 22 listopada 2021r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Na dzień 31 grudnia 2008r. udowodnił ogólny staż pracy w wymiarze 37 lat, 5 miesięcy i 2 dni okresów składkowych oraz 9 miesięcy i 15 dni okresów nieskładkowych, jak też staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 24 lat, 4 miesięcy i 27 dni. Nie pozostawał w stosunku pracy.

W ocenie Sądu I instancji spór dotyczył pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych, ponieważ organ rentowy nie uznał odwołującemu za pracę w warunkach szczególnych okresu od 1 stycznia 2009r. do 31 stycznia 2011r. z tytułu zatrudnienia w (...) Pogotowiu (...) na stanowisku sanitariusza, albowiem zgodnie z obowiązującymi przepisami nie można zakwalifikować tego stanowiska do prac wymienionych w ustawie o emeryturach pomostowych w załączniku nr 2 w pkt 18, tj. prac członków zespołów ratownictwa medycznego. Sanitariusz nie należy bowiem do osób wymienionych w ustawie z dnia 8 września 2006r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

Sąd Okręgowy podał także, iż L. S. był zatrudniony w Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w C. w pełnym wymiarze czasu pracy od 1 listopada 1983r. do 31 grudnia 2000r. na stanowisku sanitariusza i wykwalifikowanego sanitariusza szpitalnego, a następnie od 1 stycznia 2001r. do 31 stycznia 2011r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku sanitariusza (...) i sanitariusza w (...) Pogotowiu (...) w C..

Zakład pracy ostatecznie wystawił dla niego świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w dniu 23 lipca 2021r., w którym stwierdził, że w okresie od 1 listopada 1983r. do 31 grudnia 2000r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę sanitariusza na stanowisku sanitariusz szpitalny wymienionym wykazie A dziale XII pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 lipca 1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach resortu zdrowia oraz w dziale XII ust. 4a pkt 5 zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 13 lutego 1989r. jako prace w zespołach pomocy doraźnej pogotowia ratunkowego oraz medycznego ratownictwa górniczego - zespoły pomocy doraźnej pogotowia ratunkowego (w zespołach wyjazdowych i ambulatoriach pogotowia). Natomiast w okresie od 1 stycznia 2001r. do 31 grudnia 2008r. stale i w pełnym wymiarze

czasu pracy świadczył pracę na rzecz (...) Pogotowia (...) w C. na stanowisku sanitariusza (noszowego) w zespołach wyjazdowych pogotowia ratunkowego wymienioną wykazie A dziale XII pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w Zakładach Resortu Zdrowia oraz wymienioną w dziale XII ust. 4a pkt 6 zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 13 lutego 1989r. Z kolei w okresie od 1 stycznia 2009r. do 31 stycznia 2011r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnym charakterze na stanowisku sanitariusza w zespołach ratownictwa medycznego, a więc pracę wskazaną w art. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych - załącznik nr 2 poz. 18.

Odwołujący został przyjęty na stanowisko sanitariusza w Zespole Opieki Zdrowotnej w C., a następnie powierzono mu obowiązki wykwalifikowanego sanitariusza szpitalnego. W tym okresie jako sanitariusz wchodził w skład zespołu wyjazdowego, obok kierowcy i lekarza jeździł do wypadków drogowych i sytuacji zagrażających życiu pacjentów. Uczestniczył także jako sanitariusz w przewozach transportowych ze szpitala do domu pacjenta. Kursy transportowe wykonywał jednak sporadycznie w zastępstwie z uwagi na urlop lub chorobę sanitariuszy na stale przydzielonych do karetek transportowych. Od 1 stycznia 2001r. został zatrudniony w Pogotowiu (...) w Zespole (...) i od tego czasu uczestniczył wyłącznie w zespołach wyjeżdżających do wypadków i innych zdarzeń zagrażających życiu. W zespołach wyjazdowych oprócz odwołującego brał udział lekarz i kierowca. Odwołujący przenosił pacjentów, pomagał lekarzowi w obsłudze pacjenta wykonując opatrunki, podając leki czy narzędzia lekarzowi. Aby uzyskać stanowisko sanitariusza musiał odbyć szkolenie w oddziałach urazowych i ginekologicznych szpitala, a następnie zdać egzamin przed kierownikiem pogotowia. Będąc zatrudniony w Pogotowiu nie wykonywał żadnych transportów przewozowych za wyjątkiem tych, gdy na miejscu po udzieleniu pierwszej pomocy należało zabrać pacjenta do szpitala. Pracodawca odprowadził składki na Fundusz Emerytur Pomostowych za lata 2009-2010.

Przechodząc do rozważań Sąd I instancji wskazał, iż zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018r. poz. 1924 ze zm.) emerytura pomostowa przysługuje pracownikowi który spełni łącznie następujące warunki:

- urodził się po dniu 31 grudnia 1948r.,
- posiada okres pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze w wymiarze co najmniej 15 lat,
- osiągnął wiek wynoszący dla mężczyzn co najmniej 60 lat,
- posiada okres składkowy i nieskładkowy ustalony na zasadach wskazanych w art. 5-9, 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn,
- przed dniem 1 stycznia 1999r. wykonywał prace w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS,
- po dniu 31 grudnia 2008r. wykonywał prace w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy,
- nastąpiło rozwiązanie z pracownikiem stosunku pracy.

Sąd przypomniał także, iż art. 3 ust. 1 tej samej ustawy stanowi, iż prace w warunkach szczególnych to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku, przy czym wykaz prac w szczególnych warunkach został określony w załączniku nr 1 do ustawy. Z kolei zgodnie z ust. 3 art. 3 wskazanej ustawy prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności

oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy, w którym pod poz. 18 do prac o szczególnym charakterze zaliczono prace członków zespołów ratownictwa medycznego.

Sąd Okręgowy podniósł nadto, iż ustawa z dnia 8 września 2006r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2017r., poz. 2195) definiuje zespół ratownictwa medycznego jako jednostkę systemu, o której mowa w art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy, podejmującą medyczne czynności ratunkowe w warunkach pozaszpitalnych, spełniającą wymagania określone w ustawie. Natomiast przez medyczne czynności ratunkowe należy rozumieć świadczenia opieki zdrowotnej w rozumieniu przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, udzielane przez jednostkę systemu, w celu ratowania osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego. Zgodnie z treścią art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy jednostkami systemu są zespoły ratownictwa medycznego, w tym lotnicze zespoły ratownictwa, wchodzące w skład podmiotu leczniczego będącego samodzielnym publicznym zakładem opieki zdrowotnej albo jednostką budżetową, albo spółką kapitałową, w której co najmniej 51% udziałów albo akcji należy do Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego. Przepis art. 36 ust. 1 stanowi zaś, że zespoły ratownictwa medycznego dzielą się na:

- 1) zespoły specjalistyczne, w skład których wchodzi co najmniej trzy osoby uprawnione do wykonywania medycznych czynności ratunkowych, w tym lekarz systemu oraz pielęgniarka systemu lub ratownik medyczny;
- 2) zespoły podstawowe, w skład których wchodzi co najmniej dwie osoby uprawnione do wykonywania medycznych czynności ratunkowych, w tym pielęgniarka systemu lub ratownik medyczny.

Sąd I instancji zaznaczył jednocześnie, iż przed wejściem w życie ustawy z dnia 8 września 2006r. skład zespołu reanimacyjnego stanowili, co do zasady: kierowca, lekarz, pielęgniarka, ratownik lub sanitariusz, a w przypadku zespołów wypadkowych: kierowca, lekarz i pielęgniarka lub ratownik medyczny (por. Komentarz do art. 63 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym, Michał Waszkiewicz, stan prawny 1 wrzesień 2013r.). Zgodnie z treścią art. 63 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym, w pierwotnym brzmieniu, dysponenci zespołów ratownictwa medycznego zostali zobowiązani do dostosowania składu tych zespołów do wymagań, o których mowa w art. 36 ust. 1 do dnia 31 grudnia 2010r. Wskazany okres, ustawą z dnia 22 października 2010r. o zmianie ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 219, poz. 1443 - art. 1 pkt 12), został wydłużony do dnia 31 grudnia 2012r. Zatem osoby, które po 31 grudnia 2008r. wykonywały pracę w zespołach ratownictwa medycznego, pomimo nie podniesienia kwalifikacji zawodowych, świadczyły pracę o szczególnym charakterze (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku III AUa 1511/15).

Sąd I instancji zwrócił nadto uwagę, iż w załączniku do zarządzenia Ministra Zdrowia z dnia 12 lipca 1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu zdrowia i opieki społecznej w dziale XII, poz. 4a pkt 4 i 5 prace w zespołach pomocy doraźnej pogotowia ratunkowego (w zespołach wyjazdowych), w tym prace sanitariusza szpitalnego, sanitariusza (noszowego) zaliczano do kategorii prac w szczególnych warunkach. Co więcej, również w świetle rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.) prace te kwalifikują się do prac w szczególnych warunkach zgodnie z wykazem A, dział XII, poz. 4, jako prace w zespołach pomocy doraźnej pogotowia ratunkowego oraz medycznego ratownictwa górniczego.

W kontekście przytoczonych rozważań prawnych Sąd Okręgowy uznał zatem, iż zatrudnienie odwołującego w okresie od 1 stycznia 2001r. do 31 stycznia 2011r., na stanowisku sanitariusza (które do dnia 31 grudnia 2008r. wymienione było w wykazie A, dziale XII, poz. 4a pkt 5 załącznika do zarządzenia Ministra Zdrowia w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu zdrowia i opieki społecznej, jako praca wykonywana w warunkach szczególnych), przy jednoczesnym ustaleniu, że pracę tę wykonywał, jako członek zespołu wyjazdowego ratownictwa medycznego, było zatrudnieniem o szczególnym charakterze wskazanym w załączniku

nr 2 pkt 18 do ustawy o emeryturach pomostowych (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 czerwca 2021r., III AUa 296/21, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 lutego 2016r., III AUa 1511/15), podkreślając przy tym, iż w postępowaniu sądowym sporne okoliczności mogą być udowodniane również innymi dowodami, jak choćby dowodami z zeznań świadków, czy przesłuchania stron, jak również dowodami z dokumentów. Ubezpieczony jako strona faktycznie słabsza korzysta ze wzmożonej ochrony procesowej, którą gwarantują szczególne przepisy proceduralne dotyczące postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zawarte w dziale III rozdział 1 i 3 k.p.c., według art. 473 którego w postępowaniu przed sądem nie stosuje się żadnych ograniczeń dowodowych. Ten wyjątek od ogólnych zasad wynikających z art. 247 k.p.c. sprawia, że każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które sąd uzna za pożądane i ich dopuszczenie za celowe. Sąd nie jest związany środkami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organami rentowymi (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1999r. II UKN 619/98 OSNAP 2000/11/439).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd I instancji na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z art. 4 i art. 26 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji.

Apelację od przedstawionego rozstrzygnięcia wywiódł organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości.

Powołując się na zarzut:

1) naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 3, art. 4 pkt 6 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018r., poz. 1924 ze zm.), poprzez błędne ustalenie, że ubezpieczony nabył prawo do emerytury pomostowej, mimo że nie wykazał żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3,

2) naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 233 k.p.c., poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nie swobodny, lecz dowolny i uznanie, że praca sanitariusza -noszowego może być utożsamiana z pracą ratownika medycznego wchodzącego w skład zespołu ratownictwa medycznego w rozumieniu "art. 18" załącznika nr 2 ustawy, pomimo zupełnie różnych wymogów kwalifikacyjnych przewidzianych przez pracodawcę dla tych zawodów

- skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu podniósł, iż odmawiając ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej do stażu pracy w warunkach szczególnych nie uwzględnił okresu od 1 stycznia 2009r. do 31 stycznia 2011r. z tytułu zatrudnienia w (...) Pogotowiu (...) na stanowisku sanitariusza wykazanego w świadectwie pracy w szczególnych warunkach z dnia 23 lipca 2021r., ponieważ zgodnie z obowiązującymi przepisami nie można zakwalifikować powyższego stanowiska do prac wymienionych w ustawie o emeryturach pomostowych załącznik nr 2 "wykaz prac o szczególnym charakterze" pkt 18 "prace członków zespołów ratownictwa medycznego".

Zdaniem apelującego, przepisy ustawy o emeryturach pomostowych obejmują następujące osoby zatrudnione w zespołach ratownictwa medycznego: lekarza systemu, pielęgniarkę systemu, ratownika medycznego, pilota zawodowego, kierowców, tj. osoby, których wymagane kwalifikacje oraz zakres czynności zostały określone w ustawie z dnia

8 września 2006r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

W związku z tym, iż L. S. nie udowodnił, aby po dniu 31 grudnia 2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej, brak jest podstaw do przyznania emerytury pomostowej na warunkach określonych w jej art. 4, jak też na dzień 1 stycznia 2009r. nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych wynoszącego co najmniej 15 lat (tj. z powołaniem na nowe wykazy prac wymienione odpowiednio

w załączniku nr 1 lub nr 2 ustawy o emeryturach pomostowych), wobec czego brak było podstaw do przyznania emerytury pomostowej.

W ocenie organu rentowego, ubezpieczony nie spełnił warunku, o którym mowa w pkt 6 art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, bowiem udowodnione okresy pracy w szczególnych warunkach przypadające po dniu 31 grudnia 2008r. nie są okresami pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, a jedynie okresami w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

W przekonaniu skarżącego, do stażu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych nie można uwzględnić wspomnianego okresu od 1 stycznia 2001r. do 31 stycznia 2011r. z tytułu zatrudnienia w (...) Pogotowiu (...) na stanowisku sanitariusza (noszowego) i sanitariusza (w zespołach ratownictwa medycznego), ponieważ zgodnie z obowiązującymi przepisami nie można zakwalifikować tych stanowisk do prac wymienionych w ustawie o emeryturach pomostowych z dnia 19 grudnia 2008r. załącznik nr 2 "wykaz prac o szczególnym charakterze" pkt 18 "prace członków zespołów ratownictwa medycznego".

Organ rentowy podkreślił, iż z pracą ratownika medycznego wiąże się bowiem samodzielna odpowiedzialność ratownika medycznego (której nie ponosili sanitariusze) za podejmowane czynności ratunkowe w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia pacjentów. To ona stała się czynnikiem decydującym o zakwalifikowaniu jego pracy za pracę w szczególnym charakterze, wymagającą szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej (art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych). Aby zatem uznać pracę członka zespołu pogotowia ratunkowego za pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy należałoby wykazać, że wykonywał on pracę wymagającą szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej. Praca sanitariusza nie wiązała się jednak ze szczególną odpowiedzialnością, choć mogły jej towarzyszyć znaczne uciążliwości innego rodzaju, nie uwzględniane obecnie w ustawie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 listopada 2021r., III AUa 877/21, LEX nr 3314640).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasłużyła na uwzględnienie.

Przedmiot niniejszej sprawy stanowią uprawnienia L. S. do emerytury pomostowej.

Podejmując rozważania przypomnieć należy, iż ustawa z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2022r., poz. 1340) zastąpiła przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2022r., poz. 504), określające zasady przyznawania emerytur w niższym wieku pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nowymi regulacjami określającymi zasady nabywania wcześniejszych emerytur z tytułu tego rodzaju pracy. Ustawa o emeryturach pomostowych ma charakter przejściowy, ograniczając prawo do uzyskania świadczenia do osób urodzonych po dniu 31 stycznia 1948r., które prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze rozpoczęły przed dniem 1 stycznia 1999r. Jej celem jest ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury z powodu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do mniejszej liczby sytuacji uzasadnionych rzeczywistą koniecznością przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w których oczekiwania osób, które rozpoczęły wykonywanie takiej pracy na starych zasadach, na wcześniejsze przejście na emeryturę, powinny zostać zaspokojone (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62 i z dnia 4 września 2012r., I UK 164/12, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 185; uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2010r., K 17/09, OTK-A 2010, nr 3, poz. 21 oraz uzasadnienie projektu ustawy, Sejm RP VI kadencji, nr druku 1070).

Wskazany cel ustawy o emeryturach pomostowych realizują przepisy określające warunki nabycia prawa do przewidzianego w niej świadczenia, w tym art. 4 i art. 49. W myśl pierwszego z nich - w brzmieniu obowiązującym

w dacie wydania zaskarżonej decyzji, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący, co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący, co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący, co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Z powołanego unormowania wynika zatem, iż przy nabywaniu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy uwzględnieniu podlegają przypadające przed dniem 1 stycznia 2009r. okresy pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej, jednakże dotyczy to wyłącznie sytuacji spełnienia przez ubezpieczonego wszystkich pozostałych przesłanek określonych w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. Inaczej rzecz ujmując, osobom wykonującym przed dniem wejścia w życie tej ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), uwzględnia się do dnia 1 stycznia 2009r. okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.), pod warunkiem, że wykonywały po dniu 31 grudnia 2008r. pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Możliwość ta jest natomiast wyłączona w stosunku do osób, które takiej pracy po wskazanej dacie nie wykonywały, a w rezultacie nie spełniają warunku określonego w art. 4 pkt 6 tej ustawy.

Z kolei możliwość uzyskania emerytury pomostowej przez osoby niespełniające warunku z art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych przewiduje jej art. 49, według którego, prawo to przysługuje osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Oznacza to, iż art. 49 w miejsce warunku z art. 4 pkt 6 wprowadza wymaganie, aby zainteresowany spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W tym miejscu zaznaczyć wypada, iż na tle interpretacji art. 32 wspomnianej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych utrwalił się pogląd, zgodnie z którym dla uznania, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007r., III UK

66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009r., I PK 194/08, LEX nr 528152).

Nie sposób jednocześnie pominąć, iż przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących, co oznacza, iż instytucja emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, w tym także emerytury pomostowej, podlega ścisłej wykładni (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2011r., II UK 2/22, M.P.Pr. 2011 nr 12, s. 663-664), zaś samo subiektywne przekonanie ubezpieczonego, że jego praca z uwagi na uciążliwe warunki, w jakich była świadczona, może stanowić podstawę do przyznania mu uprawnień do przedmiotowego świadczenia, nie znajduje uzasadnienia faktycznego i prawnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001r., II UKN 598/00, OSNP 2003 nr 17, poz. 419).

Nie budzi przy tym jakichkolwiek wątpliwości, iż świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych nie jest oświadczeniem woli i nie zawiera oświadczeń woli, lecz jedynie oświadczeniem wiedzy, nie będąc także dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c., dopuszczając możliwość wykazywania w postępowaniu sądowym faktu wykonywania tego rodzaju pracy wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi przepisami Kodeksu postępowania cywilnego (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2012r., II UK 144/11, M.P.Pr. 2012/5/265-270).

Odmawiając L. S. prawa do emerytury pomostowej organ rentowy uznał, iż po dniu 31 grudnia 2008r. nie pełnił służby i nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych - do pracy o szczególnym charakterze nie zaliczono okresu od 1 stycznia 2009r. do 31 stycznia 2011r. na stanowisku "sanitariusz noszowy", ponieważ zgodnie z obowiązującymi przepisami nie można zakwalifikować powyższego stanowiska do prac wymienionych w ustawie o emeryturach pomostowych, załącznik nr 2 "wykaz prac w szczególnym charakterze" pkt 18 "prace członków zespołów ratownictwa medycznego", gdyż przepisy powołanej ustawy obejmują osoby zatrudnione w zespołach ratownictwa medycznego na stanowisku lekarza systemu, pielęgniarki systemu, ratownika medycznego, pilota zawodowego, kierowcy, tj. osoby, których wymagane kwalifikacje i zakres czynności zostały określone w ustawie z dnia 8 września 2006r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

Godzi się też zwrócić uwagę, iż zgodnie z definicją legalną zawartą w art. 3 ust. 3 omawianej ustawy o emeryturach pomostowych, pracami o szczególnym charakterze są prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu (w tym zdrowiu lub życiu innych osób) zmniejsza się przed osiągnięciem (powszechnego) wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy, który - podobnie jak wykaz prac w szczególnych warunkach - ma charakter wyczerpujący i obejmuje 24 pozycje, w tym w pkt 18 - prace członków zespołów ratownictwa medycznego.

Wskazanie wprost przez ustawodawcę, w formie wykazu zarówno prac w szczególnych warunkach, jak i o szczególnym charakterze, w ocenie Sądu Apelacyjnego oznacza, iż nie wymaga badania, czy każda z rodzaju prac wymienionych w wykazach nr 1 i 2 stanowiących załącznik do ustawy pomostowej spełnia wymagania definicji prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, ponieważ to z woli ustawodawcy określone prace zostały zaliczone do prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Skoro zaś katalog przedmiotowych prac jest zamknięty, okoliczność ta oznacza, iż cech pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze nie mogą mieć inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 21 października 2010r., II WSA/Bd 875/10, Legalis oraz wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 29 czerwca 2011r., IV WSA/Po 335/11, Legalis, a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2021r., II USK 202/21, LEX nr 3352460).

Z kolei porównanie definicji ustawowych, jak również katalogów prac zaliczanych do prac w szczególnych warunkach oraz prac o szczególnym charakterze, pozwala na stwierdzenie, że o ile w pierwszym przypadku możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę uzasadniona jest bardziej względami interesu indywidualnego pracownika, który wykonuje pracę w warunkach szczególnie negatywnie wpływającą na stan jego zdrowia, o tyle w przypadku prac o szczególnym charakterze definicja kładzie nacisk na szczególną odpowiedzialność pracownika, związaną z wykonywanymi czynnościami. W tym zatem przypadku dominującą rolę odgrywa raczej czynnik interesu publicznego - ochrony innych osób przed niebezpieczeństwem związanym z faktem, że pracownik, który wykonuje te szczególnie odpowiedzialne czynności może nie mieć już należytej sprawności psychofizycznej, ze względu na jej naturalne obniżenie podyktowane wiekiem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2021r., III USKP 85/21, LEX nr 3352078).

W okolicznościach niniejszej sprawy bezspornym jest, iż L. S. w okresie od 1 listopada 1983r. do 31 grudnia 2000r. był zatrudniony w Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w C. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku sanitariusza szpitalnego, wykonując pracę wymienioną w dziale XII, pkt 4 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.).

Nie budzi także wątpliwości, iż w kolejnym okresie od 1 stycznia 2001r. do 31 stycznia 2011r. kontynuował zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Pogotowiu (...) w C., od 1 stycznia 2001r. do 31 grudnia 2008r. na stanowisku sanitariusza (noszowego) w zespołach wyjazdowych pogotowia ratunkowego - wymienionym w dziale XII, pkt 4 wykazu A stanowiącego załącznik do powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracę sanitariusza wykonując również w spornym w niniejszej sprawie okresie od 1 stycznia 2009r. (czyli od wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych) do 31 stycznia 2011r.

Jakkolwiek bezsprzecznie również w omawianym okresie od 1 stycznia 2009r. do 31 stycznia 2011r. praca ubezpieczonego jako sanitariusza odpowiadała zatrudnieniu na stanowisku, o którym mowa w dziale XII, pkt 4 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o tyle - w ocenie Sądu Apelacyjnego - brak możliwości zakwalifikowania owego zatrudnienia jako pracy o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, czyli jako członka zespołu ratownictwa medycznego wymienionej w załączniku nr 2, poz. 18.

Stwierdzić bowiem należy, iż użyte w pkt 18 załącznika nr 2 ustawy o emeryturach pomostowych pojęcie "prac członków zespołów ratownictwa medycznego" nawiązuje do przepisów ustawy z dnia 8 września 2016r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (tekst jednolity: Dz. U. z 2021r. poz. 2053), która w art. 36 stanowi, że w skład takich zespołów wchodzi: lekarz, pielęgniarka lub ratownik medyczny, nie wymieniając sanitariusza.

Zawód ratownika medycznego wprowadzony został ustawą z dnia 25 lipca 2001r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. nr 113, poz. 1207), a wymaganiem do jego wykonywania było uzyskanie m.in. dyplomu ukończenia wyższych studiów zawodowych w zakresie ratownictwa medycznego (art. 30 ust. 3). Kolejna, wspomniana ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym z dnia 8 września 2006r., obowiązująca w okresie uchwalenia ustawy o emeryturach pomostowych, wprowadziła dalsze wymogi dla osób, zamierzających pracować w charakterze ratowników medycznych, w szczególności ustanowiła egzamin państwowy z ratownictwa medycznego (art. 10b). W art. 11 szczegółowo określiła zakres czynności wykonywanych przez ratowników medycznych. Należą do nich m.in. udzielanie świadczeń zdrowotnych, w tym medycznych czynności ratunkowych udzielanych nie tylko na zlecenie lekarza, ale również samodzielnie (ust. 1 pkt 1). W tym celu ratownicy uzyskali prawo wglądu do dokumentacji medycznej oraz do uzyskania od lekarza, felczera, pielęgniarki i położnej informacji o stanie zdrowia pacjenta (ust. 5). Ratownik medyczny może, po dokonaniu oceny stanu pacjenta, nie podejmować lub odstąpić od medycznych czynności ratunkowych albo udzielania świadczeń zdrowotnych, jeżeli nie spowoduje to niebezpieczeństwa utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia (ust. 10). Może też udzielić świadczeń zdrowotnych bez zgody pacjenta, jeżeli wymaga on niezwłocznej pomocy, a ze względu na stan zdrowia lub wiek nie może wyrazić

zgody i nie ma możliwości porozumienia się z jego przedstawicielem ustawowym lub opiekunem faktycznym (ust. 10a). Ratownik medyczny kieruje również podstawowym zespołem ratownictwa medycznego (art. 36 ust. 5), a zatem takim, w skład którego nie wchodzi lekarz (art. 36 ust. 1 pkt 2). Ponosi również - od dnia 1 stycznia 2007r. - odpowiedzialność na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia.

Powyższe, także zdaniem Sądu Apelacyjnego wskazuje, iż dążeniem ustawodawcy było zwiększenie kwalifikacji ratowników medycznych, mające uzasadniać nałożenie na nich dodatkowych obowiązków i odpowiedzialności jako samodzielnych członków zespołów ratownictwa. Te ostatnie spowodowały, że praca ratowników medycznych została uznana za wykonywaną w szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z pkt 18 jej załącznika nr 2). Na tym też polegają istotne różnice dotyczące zawodu sanitariusza oraz ratownika medycznego, z których najważniejszą jest samodzielna odpowiedzialność ratownika medycznego (której nie ponosili sanitariusze) za podejmowane czynności ratunkowe w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia pacjentów, będąca również czynnikiem decydującym o zakwalifikowaniu jego pracy za pracę w szczególnym charakterze, wymagającą szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej (art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych). Aby zatem uznać pracę sanitariusza nawet jako członka zespołu ratownictwa medycznego za pracę o szczególnym charakterze w rozumieniu powyższej ustawy należałoby wykazać, że wykonywał on pracę wymagającą szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej. Jak wykazano jednak wyżej praca sanitariusza nie wiązała się ze szczególną odpowiedzialnością, choć mogły jej towarzyszyć znaczne uciążliwości innego rodzaju, nie uwzględniane obecnie w ustawie. Tym bardziej, iż z uzyskanych przez Sąd Apelacyjny wyjaśnień ówczesnego pracodawcy ubezpieczonego jednoznacznie wynika, iż w spornym okresie od 1 stycznia 2009r. do 31 stycznia 2011r. nie posiadał on uprawnień do wykonywania zawodu ratownika medycznego w rozumieniu powołanej ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym (por. pismo (...) Pogotowia (...) z dnia 16 maja 2022r. k. 48 a.s.).

W konsekwencji brak możliwości uznania pracy L. S. w przedmiotowym okresie od 1 stycznia 2009r. do 31 stycznia 2011r. za pracę o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych - wbrew odmiennej ocenie Sądu I instancji - z oczywistych względów eliminuje go z kręgu osób uprawnionych do objętego sporem świadczenia, co mając na względzie, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok na mocy art. 386 § 1 k.p.c. orzekając jak w sentencji.

/-/ SSA Antonina Grymel